

OSVRT NA IZLOŽBU „FOTOVREMEPLOV GALERIJE UMJETNINA”

MARIJA STIPIŠIĆ VUKOVIĆ □ Galerija umjetnina, Split

sl.1. Zgrada Galerije umjetnina Primorske banovine, Lovretska ulica, 1931.
autor fotografije Dragutin Karlo Stühler

sl.2. Postav zbirke, posebna dvorana s radovima Mata Celestina Medovića, 1940-ih
autor fotografije Dragutin Karlo Stühler

sl.3. Otvorenje izložbe Ive Dulčića, 1985.
autor fotografije Pero Dragičević

Od 18. svibnja do 27. lipnja 2021. u Galeriji umjetnina u Splitu bila je postavljena izložba u povodu njezina 90. rođendana nazvana *Foto-vremeplov Galerije umjetnina*. Promišljanja o temi koja bi na reprezentativan način naglasila svečanu prigodu obljetnice i ujedno prikazala dio muzejske povijesti dovela su nas do teme izložbe. Projektom je bila obuhvaćena prezentacija dijela bogate muzejske arhivske fotografske građe koja je prvi put predstavljena javnosti u izložbenom formatu. Fotografski vremeplov Galerije umjetnina izborom više od 120 fotografija ocrtao je kontinuitet djelovanja muzeja koji je u tom dugom razdoblju postao nezaobilazno mjesto promicanja kulture i umjetnosti na lokalnoj i nacionalnoj razini. Osnovni cilj izložbe bio je dodatno naglasiti važnost 90-godišnjeg postojanja, djelovanja i društvenog značenja Galerije umjetnina kao baštinske institucije, a sudeći prema reakcijama posjetitelja, taj je cilj ostvaren.

Autorice izložbe i kataloga su Jasminka Babić, muzejska savjetnica i Marija Stipišić Vuković, viša kustosica. Za cjeloviti vizualni identitet izložbe i kataloga zaslužan je likovni umjetnik Viktor Popović. Njegovo je viđenje teme rezultiralo šarolikim i dinamičnim vizualom koji se skladno uklopio u tematski okvir. Poštujući specifične tehničke i muzeološke standarde, Viktor Popović je iz zadanoga uspio izvući interpretacijski i likovni maksimum. Oblikovanje izložaba jedan je od najmoćnijih alata za stvaranje i prezentaciju novog znanja na temelju akumulacije postojećih spoznaja, dok je sinteza, tj. prožimanje sadržaja i oblikovanja izuzetno važno za kvalitetan postav izložbe. Naime, oblikovanje nije puka kulisa muzejskog sadržaja, već se samo na taj način

može izgraditi lokalna specifičnost svake pojedine izložbe te brigom o njezinoj kontekstualizaciji postići dostojanstvena i jedinstvena prezentacija teme. Nakon dugogodišnje prakse u kojoj se od kustosa očekivalo da bude univerzalno orijentiran i obučen te da sam postavlja izložbe, ovog je puta u fokus praktičnog rada bila postavljena multidisciplinarna autorska suradnja, što je rezultiralo iznimnim, vrlo kvalitetnim i zapaženim postavom izložbe.

Izložba je osmišljena kao vizualno putovanje kroz vrijeme od samog osnutka muzeja 1931. i prvih fotografija Dragutina Karla Stühlera koje donose izgled muzeja i postav umjetnina u tadašnjoj Galeriji umjetnina Primorske banovine smještenoj u zgradi u Lovretskoj ulici. Fotografije nastale tijekom prva dva desetljeća postojanja muzeja bilježe promjene postava umjetnina u njemu kao rezultat nastojanja oko formiranja i razvoja muzejske zbirke. Intenziviranje izlagačke djelatnosti obilježilo je razdoblje 1950-ih, 1960-ih i 1970-ih godina, koje su predstavljene

iznimno zanimljivim fotografijama otvorenja i postava povremenih izložaba, svjedočeći o muzeju koji je postao mjesto susreta zainteresirane publike, ali i aktivni promotor suvremene umjetnosti. Daljnji vremeplov proveo nas je kroz kraj 1980-ih i kroz 1990-e godine, u kojima je muzej bio zatvoren za javnost, preko ponovnog početka rada potkraj 1990-ih te kroz proces adaptacije, dogradnje i konačnog otvorenja novog muzeja u tzv. zgradi Stare bolnice, u kojoj i danas djeluje. Dinamika i raznovrsnost muzejskog rada i programa – izložaba, predavanja, prezentacija, radionica, ali i uvida rad restauratorske radionice, javnosti manje vidljiv, kao i u pripreme izložbenih programa predstavljeni su nizom fotografija nastalih tijekom posljednja dva desetljeća.

Današnja fototeka Galerije umjetnina ima gotovo 6000 digitaliziranih arhivskih fotografija i više desetaka tisuća digitalno snimljenih fotografija. U skladu s misijom muzeja usmjerenom na čuvanje muzejske građe, velik dio fotografija snimke su umjetnina koje čine dio muzejskih zbirki. No fotografije koje su odabrane za izložbu posvjedočile su o drugom, ništa manje važnom dijelu muzejskog rada, ponajprije usmjerenoga na komunikaciju muzeja kao živog organizma. Upravo je stoga *Foto-vremeplov* donio narativ o povijesti i razvoju jednog muzeja, ali je istodobno progovorio i o ljudima koji su ga obilježili, bilo kao zaposlenici, suradnici, protagonisti umjetničke scene Splita i šire, bilo kao njegovi vjerni posjetitelji. Naravno, ne smije se zaboraviti ni činjenica da je riječ o fotografijama koje su ujedno svjedočanstva o prikazanome, ali i o njihovim autorima. Tako je predstavljeni fotografski materijal poslužio i kao svjedočenje o radu niza fotografa u Splitu – od Dragutina Karla Stühlera, Josipa Horkića, Andre Damjanića, Živka

Bačića i Zvonimira Buljevića do recentnih suradnika poput Zorana Alajbega i Roberta Matića. Spomenutim fotografima pripadaju i zasad neidentificirani autori dijela fotografija koje ostaju kao materijal za neka buduća istraživanja.

sl.4. Pogled na Galeriju umjetnina i Bedem Corvaro, 2008.

autor fotografije Zoran Alajbeg

sl.5. Atrij Galerije umjetnina, 2009.

autor fotografije Zoran Alajbeg

sl.6. Postav zbirke Galerije umjetnina, 2009.
autor fotografije Ante Verzotti

sl.7. Postav zbirke od 1960-ih do danas:
0 umjetnosti, 2015.
autor fotografije Robert Matic

Odabrane fotografije čuvaju priče koje možda i ne mogu biti ispričane jer su samo te fotografije njihovi nijemi svjedoci. No izvučeni iz svoga originalnog konteksta i stavljani u kontekst muzejskog prostora, njima je ispričana vizualna priča Galerije umjetnina, a svojim nam se postojanjem obraćaju još moćnijim jezikom – prenose nam poruku o ljudima čijim je djelovanjem očuvana kulturna baština.

Nakana autorica projekta bila je privući pozornost javnosti na važnost i bogatstvo arhivske fotografske građe, kao i na činjenicu da je ona poprilično i nepravедno zapostavljena, ali i neadekvatno obrađena. Godine 2008. započeta je digitalizacija te prijepis inventariziranih fotografija iz starih inventarnih knjiga u računalni sustav S++. Primjena standarda definiranih na području digitalne obrade i prezentacije fotografske građe znatno je pridonijela uspostavi organizacije, boljoj preglednosti, odnosno lakšoj pretraživosti. Međutim, velik je problem bilo to što fotografska građa tijekom povijesti nije bila sustavno obrađivana. Čest izostanak najosnovnijih informacija kao što su ime autora i godina nastanka fotografije, pogrešno datirane i naslovljene fotografije

u inventarnim knjigama, kao i netočni podaci napisani na poleđini fotografija učinili su snalaženje vrlo teškim i zahtjevnim. Primjerice, najranije fotografije zgrade i postava Galerije umjetnina jednoga od najistaknutijih fotografa u međuratnom i poslijeratnom razdoblju u Splitu Dragutina Karla Stühlera bile su pogrešno datirane. Osim toga, pojavio se i problem neravnomjerne zastupljenosti, pa čak i nepostojanja fotografske dokumentacije o pojedinim važnim izložbama realiziranim u Galeriji umjetnina tijekom njezine povijesti. Kako Galerija nije imala stalno zaposlenog fotografa, a vanjski je angažman ovisio o trenutnim financijskim mogućnostima, nisu svi projekti jednako dobro fotografski dokumentirani. Tako je 1960. organizirana izložba radova Henryja Moorea, no u Galeriji ne postoji nijedna fotografija s te izložbe. Jednaka je situacija i s dokumentacijom samih izložbenih postava. Prigodno su snimana otvorenja izložaba i umjetnički radovi za potrebe tiskanih publikacija, no sami su postavi malokad fotografski evidentirani.

Izložba je popraćena bogato ilustriranim dvojezičnim (hrvatsko-engleskim) katalogom u boji na 64 stranice, s uvodnim tekstom, kao i tekstovima koji nešto detaljnije prikazuju razvoj Galerije umjetnina kroz povijest. Izložba ima i svoj profil na *Facebooku* i web stanici Galerije umjetnina, koji su svojevrsni arhiv izložbe.

Postav izložbe velikim je dijelom određen konceptom same izložbe sadržanim u njezinu nazivu: *Foto-vremeplov Galerije umjetnina*. Okosnica postava je lenta vremena. Upravo je ta vremenska crta dodatno objasnila naslov izložbe i razvoj institucije u proteklih 90 godina. Povijest razvoja Galerije umjetnina prikazana je kronološki, od njezina osnutka 1931. do danas. Svjesni

ograničenja koje je diktirala veličina izložbenog prostora, odabir fotografija utemeljen je na društvenom kontekstu i simboličnom značenju svake pojedine fotografije. Fotografije izložene u obliku samoljepivih printeva na foreksu različitih dimenzija, od najmanjih primjeraka približne dimenzije 20 x 20 cm do najvećih, oko 40 x 50 cm, na zidove su postavljene u malim izdvojenim skupinama po nekoliko njih te su radi komuniciranja izložbenog narativa popraćene odgovarajućim informativnim tekstom za svako poglavlje. Dovoljan prostorni razmak među izloženim printevima fotografija, izdvajanje pojedinih fotografija nešto većim dimenzijama i kvalitetna rasvjeta – sve to pridonosi dinamici, neposrednosti i zanimljivosti postava. Izložba *Foto-vremeplov Galerije umjetnina* dala je znatan doprinos upoznavanju povijesti i razvoja te važne muzejske institucije, upozorila na njezinu povijesnu ulogu i značenje u kontekstu očuvanja i promicanja prošlih i suvremenih strujanja u umjetnosti, predstavivši Galeriju kao mjesto koje od svog osnutka služi kao izvor inspiracije za kreativno stvaralaštvo te otvoriši brojna pitanja

vezana za daljnji razvoj i prostorno širenje Galerije i potaknuvši moguća rješenja vezana za njezinu budućnost.

Primljeno: 14. listopada 2021.

REVIEW OF THE EXHIBITION "PHOTO TIME MACHINE OF THE MUSEUM OF FINE ARTS"

The exhibition Photographic "Time Machine of the Museum of Fine Arts" was mounted to mark its ninetieth birthday. The project covered the presentation of part of the rich museum archival photographic material, presented to the public in exhibition format for the first time. The selection of over 120 photographs sketches out the continuity of operations of the museum, which in this period has become a not-to-be-missed place for the promotion of culture and art at the local and at the national level. The basic objective of the exhibition was additionally to refer to the importance of the ninety-year-long existence, activity and social importance of the Fine Arts Museum as heritage institution, the significance and riches of the archival photographic material, and the fact that it has been fairly unfairly neglected.

sl.8.-10. Od 18. svibnja do 27. lipnja 2021. u Galeriji umjetnina u Splitu bila je postavljena izložba u povodu njezina 90. rođendana nazvana *Foto-vremeplov Galerije umjetnina*.